

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemadel

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa strateegia plasti kohta ringmajanduses““

[COM(2018) 28 final]

ja

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, milles käsitletakse sadama vastuvõtuseadmeid ja -rajatise laevajäätmete üleandmiseks ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2000/59/EÜ ning muudetakse direktiivi 2009/16/EÜ ja direktiivi 2010/65/EL“

[COM(2018) 33 final – 2018/0012 (COD)]

(2018/C 283/09)

Raportöör: **Antonello PEZZINI**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 5.2.2018 nõukogu, 9.2.2018 Euroopa Komisjon, 12.2.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklid 100 lõige 2 ja 304
Täiskogu otsus	19.9.2017
Vastutav sektsioon	põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	3.5.2018
Vastuvõtmine täiskogus	23.5.2018
Täiskogu istungjärk nr	535
Hääletuse tulemus (poolt/vastu/erapooletuid)	193/0/1

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, kes on algusest peale toetanud Euroopa Komisjoni ringmajanduse poliitikat, on siiski veendunud, et seda tuleks jätkata tihedas koostöös sotsiaalvaldkonna ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega, analüüsides tulevikku ning kaasates teadusasutusi ja erinevaid koolituskeskusi.

1.1.1 Samuti ei saa jätta kõrvale toimivaid haridus- ja koolitusmeetmeid, disaini ja käitumise stiimuleid, ühiseid reguleerivaid tehnilisi kvaliteedistandardeid, atraktiivseid ja premeerivaid süsteeme – ka maksualaseid ja rahalisi –, süsteemset ja valdkondadevahelist käsitlust ning digirakenduste arukat ja ulatuslikku kasutamist.

1.2 Biosfääri dünaamilises tasakaalus sisalduvate varade austamine ja kaitse ei teki iseenesest, vaid see tuleneb teadlikkusest, mis toetub kultuurile ja arusaamisele, et olemasolevat ei ole loodud ärakasutamiseks ega hävitamiseks majandusliku kasu saamise nimel, vaid et seda tuleb arukalt kasutada, parandada ja säilitada „universaalse antropomorfismi loomisel ⁽¹⁾“.

⁽¹⁾ Benedetto Croce; ajalugu kõigest sellest, mis universumis on inimese kujul.

1.3 Uued avastused, nagu polümeerimaterjalid, on muutnud inimeste töö ja heaolu tagamise lihtsamaks, kuid neid tuleb olulusringi jooksul majandada, et need ei mõjutaks looduslikke protsesse negatiivselt.

1.3.1 Komitee peab ülimalt oluliseks kujundada polümeerimaterjalide ökodisaini soodustav kultuur, et hõlbustada pärast esimest kasutamist ümbertöödeldud polümeerimaterjalide edasist kasutamist.

1.3.2 On vaja kultuurirevolutsiooni käitumises, tootmises, turustamises ja tarbimises, et muuta jäätmed väärtuslikeks ressursideks, jätmata kõrvale kodanikühiskonda ja iga kooliliiki ja -tasandit.

1.3.3 Komitee arvates tuleb eelkõige pakendisektoris, mis on tänapäeval äärmiselt ulatuslik, töötada majanduslikel ja tervislikel põhjustel välja ringlussevõtu strateegia, kaasates sellesse ringlussevõtu kogemustega ettevõtjaid. Selleks on vaja ühtlustada ja arendada oskusi nii protsessi eel kui ka järel.

1.3.4 Riiklikud standardiasutused peaksid tihedas koostöös Euroopa ja rahvusvaheliste asutustega töhustama tunnustamise protsessi ümbertöödeldud tooraine märgistuse abil, et parandada Euroopa tasandil ühtlustamise kaudu tarbijate ohutust uute toodete puhul.

1.3.5 Komitee arvates peaksid olulised olema teadusuuringud ja innovatsioon, eelkõige ühine tehnoloogiaalgatus – institutsioonilised avaliku ja erasektori partnerlused programmi „Horisont 2020“ raames –, mille eesmärk on bioressursipõhiste toodete ⁽²⁾ väljaarendamine ja muud ringmajanduse kestlikkuse alased algatused järgmises, üheksandas raamprogrammis.

1.3.6 Esmatähtsaks tuleb pidada eri liiki plasti digimärgiste kasutuselevõttu, mis võimaldaks neid tuvastada, eraldada ja kõrvaldada ühiste meetodite alusel. Eelkõige ei tohi need ümbertöödeldud toorained sisaldada teatavaid mürgiseid aineid, mis esinevad nende lähteainetes, mis ei ole ette nähtud toiduga kokkupuutel ega mänguasjades kasutamiseks.

1.4 Komitee leiab, et kemikaalimääruse REACH raames võetavate keemiliste analüüside abil tuleb võtta meetmeid, et piirata mikroplastist tulenevat reostust, mis on üks peamisi ohte keskkonnale ja inimeste tervisele.

1.5 Komitee toetab veendunult komisjoni ettepanekuid, mille eesmärk on varustada sadamad jäätmekogumissüsteemidega ja kehtestada laevajuhtidele kohustus järgida jäätmete kõrvaldamise korda.

1.5.1 Komitee arvates tuleks sarnast poliitikat rakendada ka jõgede majandamisel, mis on suured merereostuse tekitajad.

1.5.2 Komitee arvetes peaksid kalurite ühendused ja sotsiaalpartnerid olema kaasatud nii kultuuriliselt kui ka rahastamise kaudu riiklikul ja/või ELi tasandil vee puhastamise polümeerestest jääkidest, edendades ka teadlikkuse parandamist jõe- ja merejäätmete kohta. Sobiva väljaõppe abil võiksid nad sekkuda ringlussevõtuahela algetapis sadamates või jõgede ääres, eelkõige kalapüügi katkestuste ajal, mis tulenevad kalade füsioloogilistest vajadustest.

1.6 Komitee arvates vajab ringmajanduses uute täiendavate tegevuste tekkimine ja arendamine kehtivate jäätmealaste õigusaktide läbivaatamist, mis tulenevad direktiivist 2008/98/EÜ, mille kohaselt on jäätmete eest vastutav nende omanik, sageli loomata taaskasutamiseks vahendeid.

⁽²⁾ Bioressursipõhiste tööstusharude algatus on Euroopa Komisjoni ja bioressursipõhiste tööstusharude konsortsiumi avaliku ja erasektori partnerlus. Konsortsium toob praegu kokku üle 60 Euroopa suure ja väikse ettevõtte, klastri ja organisatsiooni tehnoloogia, tööstuse, põllumajanduse ja metsanduse vallas. Nad on kõik lubanud avaliku ja erasektori partnerluse raames investeerida bioressursipõhiste tehnoloogiate teadus-, arendus- ja demonstreerimisalasesse koostöösse. Algatuses on ette nähtud 3,8 miljardi eurone investeering bioressursipõhisesse innovatsiooni aastatel 2014–2020 (programmi „Horisont 2020“): 1 miljard ELi vahenditest ja 2,8 miljardit erainvesteeringutest.

1.7 Komitee leiab, et ökodisain⁽³⁾, mida siiani on kohaldatud energiasäästule, tuleks tuua ringmajandusse, eriti plasti puhul.

1.8 Komitee arvates on vaja piirkondlikke kokkuleppeid meresaastuse kohta. Neid tuleks laiendada, et hõlmata naabruspoliitika ja Euromedi ja Läänemere kokkulepped.

1.9 Toetada ja julgustada tuleks vabatahtlikke kokkuleppeid valdkondades endis ja valdkondade vahel tööstusharude kaupa ning kohalike ja piirkondlike omavalitsuste vahel, edendades ettevõtete sertifitseerimist (keskkonnajuhtimis- ja keskkonnaauditeerimissüsteem EMAS, ettevõtja sotsiaalne vastutus) ja keskkonnahoidlikke laevu⁽⁴⁾.

2. Sissejuhatus

2.1 Plast, polümeerimaterjalide üldnimetus, on meie majanduses ja igapäevaelus oluline ja laialt levinud materjal. See aitab edendada jätkusuutlikku ja konkurentsivõimelist majanduskasvu, pikaajalist tööhõivet ning arvukaid tehnoloogia- ja disainiuuendusi.

2.2 Plasti – monomeeridest polümeeri – avastasid 1950. aastate keskel kaks teadlast: Giulio Natta ja Karl Ziegler. Saksa keemikul Karl Ziegleril õnnestus 1953. aastal saada naftast teatud liiki plasti – polüetüleen, mis koosneb polümeeri molekulidest⁽⁵⁾. Itaalia keemik Giulio Natta sai teise polümeeri – polüpropüleen, mis on patenteeritud Mopleni nime all. See avastus aitas märkimisväärselt kaasa mäetööstuse langusele, mis inimkonna ajaloo jooksul oli pakkunud materjale⁽⁶⁾ inimeste igapäevaelus ja töös vajalike esemete valmistamiseks.

2.3 Plasti valmistatakse naftast. Kahest kilost naftast saab keskmiselt kilo plasti.

2.3.1 Nendest uutest materjalidest⁽⁷⁾ on valmistatud väga erinevad esemed: need ei roosteta, on kerged ega purune. 1973. aastal valmistati esimene PETist pudel⁽⁸⁾.

2.4 Komitee on rõhutanud⁽⁹⁾, et „Euroopas ringmajandusele üleminek võib avada positiivseid väljavaateid strateegia „Euroopa 2020“ eesmärkide saavutamiseks“.

2.5 Komitee leiab, et üleminek Euroopa ringmajandusele võib luua positiivseid väljavaateid ELi süsteemse konkurentsivõime seisukohast, „kui see põhineb Euroopa jagatud strateegilisel nägemusel ning selles osalevad aktiivselt tööelu esindajad, valitsused, tööandjad ja töötajad, tarbijad ning eri tasandi seadusandlikud ja reguleerivad asutused⁽¹⁰⁾“.

2.6 Komitee tuletab meelde 2014. aasta paketi⁽¹¹⁾ käivitamist, mis hiljem peatati, ja 2015. aasta detsembri paketi käivitamist, millega seoses kiideti heaks ELi ringmajanduse tegevuskava, kus määrati plastid peamiseks prioriteediks.

2.7 Komitee arvates saab käitumist eelkõige muuta selgete hinnasignaalide abil, st tarbijatele mugavuse ja konkurentsivõimeliste hindade pakkumisega. Seda saab saavutada laiendatud tootjavastutuse skeemide ja/või keskkonnahoidliku maksustamise kaudu⁽¹²⁾.

2.8 Euroopa plastitööstus saavutas 2016. aastal peaaegu 350 miljardi eurose käibe, hõlmates ligikaudu 62 000 ettevõtjat, üle 1,5 miljoni töötaja ning 60 miljonit tonni toodangut⁽¹³⁾.

2.9 Tänapäeval on plast meie igapäevaelu osa, hõlmates muu hulgas selliseid valdkondi nagu transport, ehitus, telekommunikatsioon, tarbekaubad, toit ja tervis.

⁽³⁾ Direktiiv 2005/32/EÜ ja hilisemad muudatused.

⁽⁴⁾ Vt COM(2008) 33 artikli 8 lõige 5.

⁽⁵⁾ Karl Ziegler avastas koos Giulio Nattaga polüpropüleen stereospetsiifilise sünteesi, kasutades titaani sisaldavaid katalüsaatoreid; seda tüüpi katalüsaatoreid nimetatakse sageli Ziegleri-Natta katalüsaatoriteks. 1963. aastal võitsid nad Nobeli keemiaauhinna.

⁽⁶⁾ Tsink, sfaleriit, kalamiin, barüüt, bakeliit.

⁽⁷⁾ PE (polüetüleen), PP (polüpropüleen), PS (polüstüreen), PET (polüetüleentereftalaat), PVC (polüvinüülkloriid).

⁽⁸⁾ Patenteeris USA insener Nathaniel C. Wyeth.

⁽⁹⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus (ELT C 230, 14.7.2015, lk 91).

⁽¹⁰⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus (ELT C 230, 14.7.2015, lk 91).

⁽¹¹⁾ Vt SWD(2014) 0208 ja SWD(2015) 259 final.

⁽¹²⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus (ELT C 230, 14.7.2015, lk 91).

⁽¹³⁾ Vt 2017. aasta aruanne plastitööstuse kõrge kvaliteedi kohta tööstuse taaselavdamiseks Itaalias ja Euroopas, „L'eccellenza della filiera della plastica per il rilancio industriale dell'ITALIA e dell'EUROPA 2017“ – <https://www.ambrosetti.eu/wp-content/uploads/parte-2.pdf>

2.10 Alla 20 töötajaga VKEd moodustavad ELi plastitootjatest ligikaudu 80 % ning keskmised ja suured ettevõtted ligikaudu 20 %⁽¹⁴⁾.

2.11 Igal aastal toodavad eurooplased 25 miljonit tonni plastijäätmeid. Neist alla 30 % taaskasutatakse⁽¹⁵⁾.

2.12 Euroopa tasandil hiljuti korraldatud uuringu (joonealune märkus 15) kohaselt tähendaks plasti asendamine muude materjalidega peamiste rakenduste puhul pakendite peaaegu neli korda suuremat kaalu võrreldes plastpakenditega, toodetavate jäätmete maht kasvaks 60 % ja aastane energiatarbimine kasvaks 57 % kogu olelusringi jooksul.

2.12.1 Seevastu 95 % pakendi väärtusest kaob pärast ühekordset kasutamist. Tarbimisse lastud 78 miljonist tonnist ei taaskasutata 72 %. Neist 40 % läheb prügilasse ja 32 % jäävad seaduslikust kogumissüsteemist välja.

2.13 Järelikult on vaja arendada plasti ökodisaini, et see oleks paremini taaskasutatav, ja seega suurendada eri tööstussektorite ja turustusahelate, tarbijate ja Euroopa kodanike nõudlust ringlussevõetud plasti järele.

2.13.1 Oluline on tihendada dialoogi ringlussevõetutööstusega, et mõista selle tootmisprotsesse, vajadusi ja tehnoloogiaid.

2.14 Ringlussevõetud plasti tuleb asjakohaselt ümber töödelda ja ajakohastada standardimise ja sertifitseerimise kaudu, kasutades märgistamist.

2.15 Ringmajanduses tuleb plasti pidada väärtuslikuks ühiseks materiaalseks varaks, kuna see on oluline kestliku ja konkurentsivõimelise majandusarengu tagamiseks kodanike, tervise ja keskkonna hüvanguks, tingimusel, et sellest lähtest saadud tooteid ei peetaks enam kõrvaldatavateks jäätmeteks, vaid taaskasutatavateks esemeteks.

3. Meri ja plast

3.1 Mered ja ookeanid moodustavad 70 % Maa pinnast ning merevesi moodustab 97 % Maa veeressurssidest. Ookeanid on meie suurimad liitlased kliimamuutuste vastu võitlemisel ja on lisatud Pariisi kokkuleppesse koos valitsustevahelise kliimamuutuste rühma eriaruandega, milles käsitletakse ookeane.

3.2 Mereprügi ning eelkõige plast ja mikroplast on veel üks suur oht ookeanidele ning on seega globaalne probleem, mis mõjutab kõiki maailma ookeane. Igal aastal jõuab mitmeid miljoneid tonne jäätmeid üle kogu maailma ookeanidesse, tekitades keskkonna-, majandus-, esteetilisi ja terviseprobleeme. Mereprügi võib põhjustada suurt majanduslikku kahju, näiteks kahju rannikualade kogukondadele, turismipiirangud, meretranspordi ja kalapüügi takistamine.

3.3 Hinnanguliselt on ranniku ja randade puhastamise võimalik maksumus kogu ELis ligikaudu 630 miljonit eurot aastas.

3.4 Mereprügi kujutab oma kogunemise ja leviku ning eelkõige kiire kasvu tõttu tohutut ohtu maailma ookeanide seisundile. Seepärast on vajalikud tasakaalustatud ja tõhusad ringmajanduse meetmed rahvusvahelisel ja Euroopa tasandil, et vähendada ELi mereprügi 30 % 2025. aastaks ja 50 % 2030. aastaks.

3.4.1 Nende eesmärkide saavutamiseks tuleb kõigepealt muuta kehtivaid õigusakte, mis omistavad jäätmete omandiõiguse neile, kes seda koguvad, vähendades jäätmete kogumise motivatsiooni.

3.4.2 Tuleks luua asjakohased stiimulid neile (eriti kaluritele), kes saavad kaasa aidata mere ja jõgede puhastamisele, sealhulgas kasutades asjakohaselt ELi Merendus- ja Kalandusfondi vahendeid.

⁽¹⁴⁾ Ambrosetti 2015. aasta aruanne plastitööstuse kõrge kvaliteedi kohta, „L'eccellenza della filiera della plastica nell'UE 2015“.

⁽¹⁵⁾ Euroopa Komisjoni 16. jaanuari 2018. aasta pressiteade.

3.5 18. detsembril 2017. aastal võttis nõukogu vastu ökoinnovatsiooni käsitlevad järeldused ning rõhutas ka „vajadust sidususe järele innovatsiooni toetavate poliitikavaldkondade ja muude poliitikavaldkondade vahel, eeskätt keskendudes inimeste tervise ja keskkonna kaitsmisele ning ringmajandusele üleminekule“⁽¹⁶⁾.

3.6 Euroopa Parlament on omalt poolt vastu võtnud mitmesuguseid asjakohaseid dokumente: 9. juuli 2015. aasta resolutsioon ressursitõhususe ja ringmajandusele ülemineku kohta; 2017. aasta veebruaris vastu võetud resolutsioonid jäätmete kohta ning 18. detsembri 2017. aasta resolutsioon ookeanide rahvusvahelise majandamise kohta.

3.7 Vahemere puhastamise meetmeid võiks toetada koostoimes PRIMA ühisprogrammiga (avaliku ja erasektori partnerlus), millega nähakse ette ökoloogilised meetmed keskkonnaalastel eesmärkidel⁽¹⁷⁾.

4. Euroopa Komisjoni ettepanekud

4.1 Komisjoni kavandatud strateegia eesmärk on kaitsta keskkonda plastireostuse eest ning samal ajal edendada majanduskasvu ja innovatsiooni, püüdes muuta tootmise, turustamise, tarbimise ja käitumise lineaarse paradigma majandusprobleeme ringmajanduse mudeli abil, mis taastoodab end ise ressursside tõhusa kasutamise kaudu, mille puhul tuleb jäätmeid käsitleda kui **taaskasutatavaid ressursse**.

4.2 Korduskasutamine, ringlussevõtt ja taaskasutamine muutuksid võtmesõnadeks, millele luua uus paradigma, et edendada uut disaini, kestlikkust, innovatsiooni ja konkurentsivõimet kogu sise- ja rahvusvahelisel turul.

Kavandatud strateegia sisaldab 40 meetet, 15 soovitus riiklikele ja piirkondlikele omavalitsustele, ja kaheksat soovitus tööstussektorile.

4.3 Direktiivi ettepanekus, milles käsitletakse sadama vastuvõtuseadmeid, kirjeldatakse uusi eeskirju merepõhise mereprügiga võitlemiseks meetmete abil, mis tagavad, et prügi, mis tekitatakse laevadel või kogutakse laevadel, ei jäeta maha, vaid viiakse maale tagasi ja käideldakse seal. Siia kuuluvad ka meetmed laevade, sadamate ja pädevate asutuste halduskoormuse vähendamiseks.

5. Üldised märkused ja soovitused

5.1 Komitee arvates ei saa eduka plastistrateegia puhul jätta kõrvale toimivaid haridus- ja koolitusmeetmeid, disaini ja käitumise stiimuleid, ühiseid reguleerivaid tehnilisi kvaliteedistandardeid, atraktiivseid ja premeerivaid süsteeme – ka maksualaseid ja rahalisi –, süsteemset ja valdkondadevahelist käsitlust, digirakenduste arukat ja ulatuslikku kasutamist, laialdast ja sidusat tulevikuanalüüsi, mille eesmärk on kaasata protsessi tõeline **plasti korduskasutamise Euroopa kultuur, mille aluseks on toote kogu olemusringi analüüs**.

5.2 Mikroplastireostus on üks peamisi ohte keskkonnale ja inimeste tervisele. Neid aineid kasutatakse sageli pesuvahendites, kosmeetikatoodetes, mööblis, värvides. **Komitee arvates** tuleb reostusega tegeleda selle tekkekohas ELi tasandi meetmete abil kemikaalimääruse **REACH** raames.

5.3 **ELis on 40 % plastist ühekordseks kasutamiseks, mistõttu on see suurim reostuse allikas. Kui seada plastkotile väike tasu, vähendaks see plastkottide kasutust tohutult. Komitee soovib laiendada seda meetet kõigile ühekordse kasutusega plasttoodetele.**

5.4 Komitee peab oluliseks eri liiki plasti digitaalset märgistust, et plaste tuvastada, sortida ja vajadusel vältida kahjulikke aineid. Plastis on tihti mürgiseid aineid, mis on keelatud toiduga kokkupuutuvates materjalides ja mänguasjades. Plasti taaskasutamine võib viia need ained uutesse toodetesse. Seepärast on vaja tagada ja tõendada, et ümbertöödeldud plastmaterjalid ei sisalda mürgiseid aineid.

5.5 Riikide õigusaktid erinevad üksteisest koguste ja loa andmise poolest. Tarbijate hüvanguks oleks vajalik üks rangem **ühtlustatud õigusakt**.

⁽¹⁶⁾ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15811-2017-INIT/et/pdf>, nõukogu 18. detsembri 2017. aasta järeldused „Ökoinnovatsioon: ringmajandusele ülemineku võimaldamine“.

⁽¹⁷⁾ COM(2016) 662 final; Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus (ELT C 125, 21.4.2017, lk 80).

5.6 Komitee arvates tuleks tugevdada meetmeid, et muuta prioriteediks järgmised valdkonnad:

- ühised tuvastamismeetodid;
- toodete, protsesside ja komponentide digiteerimine, et võimaldada eri liikide digimärgistamist;
- optiliste lugeritega varustatud kvaliteetne kogumis- ja sortimistaristu;
- toodete, protsesside, seadmete standardid ja sertifitseerimine;
- ringlussevõtu kvaliteetsemaks muutmine ja seire;
- vastutustundlikkuse premeerimissüsteemid tootjatele ja tarbijatele;
- ELi katseprojekt, millega edendada kvaliteetsete ümbertöödeldud plastmaterjalide tõelise Euroopa turu korraldust, ülesehitust ja äriiselt konkurentsivõimelist arengut, edendades keskkonnahoidlikke riigihankeid.

5.7 PETi⁽¹⁸⁾ liigiti kogumine ja eelkõige ringlussevõtt võib ELis luua majanduslikku kasu uute tootmistegevuste ja töökohtade loomise kaudu.

5.8 Siiani on soodustatud orgaanilist ringlussevõttu kompostimise⁽¹⁹⁾ kaudu, jäätmete matmist, energia taaskasutamist põletamise teel⁽²⁰⁾ eelkõige raua-, terase- ja tsemenditööstuses, kasutades vajalikke heitgaasifiltreid.

5.9 Üha olulisem on plasti ümbertöötlemine uuteks esemeteks, kas sama liiki (pudel/pudel) või eri liiki (plast/kangas). See tähendab tarbijatele stiimulite süsteemi⁽²¹⁾ loomist ja plasti liigi kindlakstegemise lihtsustamist digilugeri abil kogumispunktides.

5.10 Ringlussevõtetud PETi saab kasutada kiuna suviste ja talviste kangaste, kombinesoonide, sõjaväe vormiriietuse, rehvi tugevduste, varraste, konveierilintide, pakkekilede, trükitoodete tootmises.

5.11 Tõhusa reguleeriva tehnilise standardimise ja sertifitseerimise korral – ka pärast ringlussevõttu, kui menetlemine on nõuetekohaselt täidetud ja sertifitseeritud⁽²²⁾ – jääb PET keemiliselt reageerimatuks ning sobib seega kasutamiseks toiduainetega ohutuks kokkupuuteks⁽²³⁾.

5.12 **Mereprügi** puhul pooldab komitee direktiivi kooskõlastamist rahvusvahelise laevade põhjustatava merereostuse vältimise konventsiooniga (MARPOL) ning on veendunud, et kalapüügi- ja lõbusõidulaevade jäätmete probleemidega tegelemine võib pakkuda lahendusi merereostuse probleemile, tingimusel et määratletakse asjakohased erandid väikelaevadele ja piiratud liiklusega sadamatele.

5.13 Jäätmete kogumise korraldamiseks merel oleks soovitatav kaasata Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kaudu kalurite organisatsioonid, kes asjakohase väljaõppe abil võiksid täiendada ebastabiilset püügitulu jäätmete kogumise kohustuse ja tegevusega ringlussevõtuahealas.

⁽¹⁸⁾ PET: polüetüleenereftalaat, koostis (C₁₀H₈O₄)_n. Saadakse toornaftast (C₉H₁₈). See on termoplastne vaik, mis võib toiduga kokku puutuda.

⁽¹⁹⁾ **Kompost** on see, mis jääb alles pärast orgaaniliste ainete jääkide lagunemist ja humifitseerimist.

⁽²⁰⁾ **Jäätmetest tahkekütus**. Põlemisprotsessi vältel põhjustab plasti vesiniku ja süsiniku aatomite sidemete katkemine suures koguses soojust.

⁽²¹⁾ Näiteks Saksamaal on kohustuslik pandisüsteem ja Šveitsis on müüjal kohustus võtta tagasi tühi taara.

⁽²²⁾ Atsetaldehüüdi tekke vältimiseks tuleb optimeerida sulamistemperatuuri ja viibeaeg. Saastest puhastamine on välistatud.

⁽²³⁾ Seaduse järgi ei tohi mõnes riigis toidunõude koostises olla üle 50 % ümbertöödeldud plastmaterjali. Lisaks ei tohi need toiduga kokku puutuda, nii et ringlussevõtetud plastile tuleb lisada nn puhast plasti toiduga kokkupuutuvate osade puhul.

5.14 Sama kehtib jõgede puhastamise puhul, kasutades töötajate ühistuid ning muutes kehtivaid õigusakte⁽²⁴⁾.

5.15 Komitee peab merereostuse piirkondlike lepingute sõlmimist esmatähtsaks, eriti mere- ja jõedaladel.

6. Konkreetsete märkused

6.1 **PETist sünteesniidini.** PETi ringlussevõtt läbib uuendusliku, mittesaastava mehaanilise/keemilise protsessi, mis säilitab kiudude puhtuse, vähendab vee- ja energiatarbimist ning CO₂-heitkoguseid umbes 30 % – seda kõike ilma räbu või jäätmeid tekitamata.

6.1.1 Kõigepealt kogutakse lähteaine liigiti kogumise abil. Pärast järgmisi etappe – purustamine, pesemine, peenestamine, tõmbamine, kuivatamine ja granuleerimine – muudetakse PET uueks polümeeriks mittesaastava protsessi kaudu, kus kasutatakse peamiselt temperatuuri erinevusi. Saadud vedelas olekus polümeer saadetakse ekstruuderisse. Seejärel lõigatakse materjal sobiva pikkusega ning tulemuseks on kvaliteetsest polüestrist erinevad ringlussevõetud sünteesniidid, millel on suur funktsionaalsus.

6.2 PETist⁽²⁵⁾ (polüetüleentereftalaat) kanga valmistamine on uuenduslik, keskkonnahoidlik ja kvaliteetne: alates tootmistehnoloogiast kuni disainimiseni.

6.2.1 Tehnilised andmed⁽²⁶⁾:

— 2 kg naftast (C₉H₁₈) toodetakse 1 kg PETi (C₁₀H₈O₄)_N;

— ühe 1,5 l pudeli mass on 38 g;

— ühe 0,5 l pudeli mass on 25 g;

— fliisist kampsuni (330 gr/m²) valmistamiseks on vaja 27 1,5-liitrist pudelit;

— 27 pudelit vastab 1 026 grammile PETile, mis vastab ligikaudu 2 052 grammile naftale;

— 2 052 grammi nafta (24,2136 kWh)⁽²⁷⁾ CO₂-heitkoguse vähendamine tähendab **6,32939 kg/CO₂**.

6.2.2 Teine näide: 53 900 ringlussevõetud 1,5-liitrist plastpudelit saab muuta suurepäraseks polüestriks, mis on vajalik 7 000 seljakoti pakkimiseks, säästes 3,34 tonni CO₂⁽²⁸⁾.

7. Kaalumist väärivad küsimused

7.1 Riikide ülesanded:

— tutvustada koolides jäätmete (sh plasti) liigiti kogumist, eelkõige kodus;

— koostöös kohalike omavalitsuste ja ettevõtjatega ühistute ja konsortsiumide loomine plastmaterjalide kogumiseks ning nende edastamine ümbertöödeldud plastmaterjali töötlemis- ja sertifitseerimiskeskustele;

— kehtivate jäätmealaste õigusnormide kohandamine plasti kogumisega seotud vajaduste.

⁽²⁴⁾ Hinnanguliselt jõuab jõgedest igal aastal ookeanidesse 1,15–2,41 miljonit tonni plastijäätmeid, sellest üle 74 % vahemikus mai-oktoober. 20 jõge, mis kõige rohkem saastavad, asuvad peamiselt Aasias ja põhjustavad 67 % ookeanidesse jõudvate plastijäätmete kogumahust.

⁽²⁵⁾ Polüester pärineb PETist ja on saadaval nii staapelkiuna kui ka sileda või suuremahulise niidina või mikrokiuna.

⁽²⁶⁾ Fonte Pielletalia S.r.l Grassobbio Bergamo.

⁽²⁷⁾ Allikas: Ispra Teadusuuringute Ühiskeskus, toornafta konversioonitegur:

— 11,8 MWh/t

— 0,264 tCO₂/MWh

⁽²⁸⁾ Vt joonealune märkus 28, Ispra Teadusuuringute Ühiskeskus.

7.2 Komitee toetab poolte dialoogi, et luua fond, mille abil investeerida plastmaterjalide ümbertöötlemistehnoloogiasse, ja luua Euroopa kvaliteetse ümbertöödeldud plasti turg.

7.3 Komitee toetab ühiseid tehnoloogiaalgatusi ja konkreetsemalt bioressursipõhiste tööstusharude institutsionaalset avaliku ja erasektori partnerlust (üks seitsmest ühisest tehnoloogiaalgatusest) programmi „Horisont 2020“ ja **uue, üheksanda raamprogrammi** raames, samuti pidades silmas bakterialaseid uuringuid ⁽²⁹⁾.

Brüssel, 23. mai 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

⁽²⁹⁾ Koos teiste Jaapani uurimisinstituutidega eraldasid Kyoto Tehnoloogiainstituut ja Keio Ülikool teatud tüüpi bakteri, *Ideonella sakaiensi*, mis suudab plasti nõ süüa, kasutades seda elamiseks ja kasvamiseks ainult kahe ensüümi keemilise reaktsiooni kaudu. Vt science.sciencemag.org/content/351/6278/1196 – Yoshida *et al.* Portsmouthi Ülikooli bioloog professor John McGeehan lõi kogemata plasti sööva ensüümi ülivõimsa versiooni, mille kohta avaldati artikkel ajakirjas *Proceedings of the National Academy of Sciences* 2018.